

Landbouwsector als partner in de energietransitie

Het jaarlijks World Economic Forum dat deze week in het Zwitserse Davos plaatsvindt, buigt zich onder meer over een mondiale energietransitie. Staatshoofden en regeringsleiders, financiële en economische wereldleiders steken er samen met wetenschappers en vertegenwoordigers van milieu- en klimaatorganisaties de koppen bijeen over de extreme weersomstandigheden en de klimaatverandering.

Jacques Van Outryve / Illustratie: Joris Snaet

Energie is essentieel. Zonder energie staat de wereld stil. Het huidige energieverbruik is de belangrijkste oorzaak van de klimaatverandering. Gebruik van fossiele brandstoffen moet wereldwijd aan banden worden gelegd. De wereld heeft nog een lange weg te gaan inzake energietransitie. België mag dan zijn steenkoolmijnen hebben gesloten, je staat versteld over de hoeveelheden steen- en bruinkool die er in de wereld nog wor-

den ontgonnen. Om nog niet te spreken van stookolie. Land- en tuinbouw kunnen in belangrijke mate bijdragen tot deze energietransitie, niet enkel als gebruiker van energie of als producent van energiegewassen maar ook als lokale energieleverancier. Energietransitie is de overgang naar een andere situatie waarbij de energievoorziening anders van aard en vorm is dan in het huidige energiesysteem. Voor de VREG, de Vlaamse Regulator van de

Elektriciteits- en Gasmarkt, betekent de energietransitie de omvorming van het huidige energiesysteem naar een decentraal koolstofarm energiesysteem met een energievoorziening die steunt op hernieuwbare koolstofarme energiebronnen. "Energie zal in de toekomst immers steeds meer lokaal worden geproduceerd, opgeslagen en verbruikt. Nieuwe technologieën laten toe om energiediensten digitaal aan te sturen en slim aan elkaar te koppelen", aldus nog de VREG, die eraan toevoegt dat dit volledig past in het bredere Europese energie- en klimaatbeleid van hogere energie-efficiëntie, meer hernieuwbare energie en minder broeikasgassen. Energietransitie is bovendien met zoveel woorden als beleidsdoel opgenomen in het internationaal Klimaatakkoord van Parijs dat de opwarming van de aarde tegen het einde van deze ▶

Van de week

eeuw wil beperken tot minder dan 2 °C tegenover het pre-industrieel tijdperk. Meer energie-efficiëntie en een verdubbeling van de wind- en zonne-energie tegen 2030 werd ook in het Vlaams regeerakkoord opgenomen. “Verstandiger omgaan met energie tempert immers onze energiefactuur”, zo luidt het. Energietransitie moet uiteindelijk een win-winsituatie zijn. Om meerdere redenen kan land- en tuinbouw een sleutelrol spelen in de energietransitie. Of ze dat ook zal doen, hangt van meerdere factoren af. Op de eerste plaats zal dit afhangen van het financiële rendement en van het feit of de sector voor zijn inspanningen in de klimaatboekhouding hiervoor zal worden erkend.

Meer dan energie-efficiëntie

Land- en tuinbouwbedrijven zijn, zoals vele andere bedrijven, belangrijke verbruikers van energie. Boerenbond en zijn Innovatiesteunpunt zetten als partners in Enerpedia (de agrarische energie-encyclopedie) reeds vele jaren in op meer energie-efficiëntie op onze Vlaamse land- en tuinbouwbedrijven. Er wordt gesensibiliseerd en vorming gegeven. Er worden bedrijfsenergiescans uitgevoerd. Er wordt uitgerekend welke energiebesparende maatregelen iets kunnen opleveren. Daarbij wordt geleerd van elkaar.

“Onze energieconsulenten zorgen voor onmisbare onafhankelijke en betrouwbare advisering en ontzorging van boeren en tuinders”, zegt Diane Schoonhoven, adviseur Klimaat, Energie en Duurzaamheid bij Boerenbond. Het resultaat mag gezien worden. Daarnaast is met de Vlaamse overheid een mini-energiebeheersovereenkomst (mini-EBO) afgesloten. Deze overeenkomst kan worden gezien als een ontzorgingstraject dat de drempel voor boeren en tuinders verlaagt om te investeren in energie-efficiënte maatregelen of hernieuwbare energie. Diane Schoonhoven verwijst naar de recente

investeringen op de bedrijven die zijn uitgevoerd mede dankzij VLIF-steun. Denk hierbij aan energieschermen, maar ook aan investeringen die een bovengemiddelde bijdrage leveren aan de reductie van broeikasgassen zoals warmtepompen, warmtewisselaars of zonneboilers en van de hogere 40% VLIF-steun kunnen genieten. “Sinds 2010 is de Vlaamse land- en tuinbouw een nettoproducent van elektriciteit geworden dankzij de installatie van warmkrachtkoppeling.” Dat brengt ons meteen tot de land- en tuinbouw als hoog potentiële lokale energieleverancier. De Vlaamse overheid werkt aan een regelgevend kader voor de uitbouw van lokale energiegemeenschappen. We evolueren immers naar een flexibel en decentraal energiesysteem waarbij de verbruiker centraal staat. Vlaanderen wil de actieve rol van burgers, lokale overheden en ondernemingen die een rol kunnen spelen in deze transitie ondersteunen en faciliteren. Hierbij wordt onder meer gekeken naar land- en tuinbouwbedrijven als lokale energieleveranciers. Land- en tuinbouwbedrijven hebben immers ruimte voor productie van hernieuwbare energie. Boerenbond heeft die boodschap begrepen. Met het ECCO-project (zie ook het laatste nummer van

Buiten, ledenblad van Landelijke Gilden) wil het Innovatiesteunpunt van Boerenbond Europees met onze buurlanden onder meer kennis en ervaring uitwisselen over lokale energiecoöperaties. Er is immers nog weinig kennis beschikbaar inzake financiering, technologie, management en marketing.

Landbouw heeft troeven als lokale energieleverancier.

En Boerenbond?

Er zijn vele mogelijkheden voor land- en tuinbouwbedrijven als lokale energieleveranciers. Boerenbond wijst op een aantal knelpunten en barrières die moeten geruimd worden opdat de land- en tuinbouw voluit zijn rol in de energietransitie zou kunnen spelen. Diane Schoonhoven: “Het belangrijkste knelpunt is en blijft het feit dat de productie van hernieuwbare energie niet voldoende winstgevend is. Het huidige subsidiesysteem is erop gericht kostendekkend te zijn en oversubsidiëring tegen te gaan. Dat staat ook met zo veel woorden in het Vlaams regeerakkoord. De Vlaamse regering wil certificaten-

steun uitfaseren tegen 2025. Wij erkennen enerzijds dat oversubsidiëring moet worden voorkomen. Anderzijds zien we dat landbouwers nu nog moeilijk financieel te overtuigen zijn om voluit in hernieuwbare energie te investeren. Ook hier willen we met de mini-EBO op inspelen, namelijk door ook een ledenvoordeel af te spreken voor PV-installaties (PV = *photovoltaic cell*, lees: zonnepanelen). Daarnaast zetten we nu in op het zo toegankelijk mogelijk maken van (hernieuwbare) energie-gemeenschappen voor landbouwbedrijven. We weten dat energie-gemeenschappen enkel betrekking kunnen hebben op de energiekostencomponent van de energiefactuur en dus niet op de andere kosten in de energiefactuur zoals kosten voor openbare dienstverplichtingen of voor het gebruik van het distributienet. Maar we hopen er toch op dat dit al een economisch voordeel betekent naast de niet-economische voordelen zoals de relatie die een landbouwer hiermee met zijn omgeving kan uitbouwen.”

Wat kleine en middelgrote windturbines betreft, haalt Diane Schoonhoven de afwezigheid van een duidelijke omzendbrief aan. Veel land- en tuinbouwbedrijven zijn effectief geïnteresseerd in het plaatsen van een kleine of middelgrote windturbine, maar gemeentes zijn zeer terughoudend in hun vergunningverlening.

“De politiek moet hier duidelijkheid scheppen. Dit is ook een van de aandachtspunten die zijn opgenomen in de resolutie betreffende het stimuleren van kleinschalige windturbines, die werd goedgekeurd in het Vlaams Parlement op 3 april 2019.” Boerenbond wil trouwens dat de financiële stimulering van een kleine of middelgrote windturbines op landbouwbedrijven wordt voortgezet.

Op het einde van de lijn

Tot slot haalt Diane Schoonhoven volgend heikel punt aan: “Landbouwbe-

drijven zitten vaak ‘op het einde van de lijn’ waardoor bedrijven met zonnepanelen vaak worden geconfronteerd met het uitvallen van omvormers. Hierbij gaat energie verloren. Er is meer aan de hand! Landbouwbedrijven krijgen, na de netstudie, vaak beperkingen opgelegd over het aantal zonnepanelen. Willen ze meer panelen plaatsen, dan moeten ze zelf zorgen voor verzwaring van de lijn. Te veel hernieuwbare energie op dezelfde zwakke distributielijns leidt immers tot een overspanning op het net.”

Een mogelijke oplossing zou zijn dat een flexibel contract voor injectie van hernieuwbare energie wordt afgesloten. Op momenten dat het net geen bijkomende injectie van hernieuwbare energie aankan, stopt de injectie vanuit het landbouwbedrijf, dat daarvoor dan wordt vergoed. Met dergelijke oplossingen is het mogelijk om ook hernieuwbare energie te produceren op zwakkere lijnen en is een minimaal lokaal gebruik van 50% dan ook niet noodzakelijk om de geproduceerde zonne-energie maximaal te benutten. Boerenbond begrijpt dan ook de keuze voor de generieke maatregel uit het regeerakkoord, niet om enkel steun te verlenen voor PV-projecten boven de 10 kW op gebouwen met een minimaal lokaal gebruik van 50%. Om de Europese doelstelling van 32% productie van hernieuwbare energie te halen, zal er een tandje moeten worden bijgestoken en is het alle hens aan dek. Vlaanderen en het Vlaamse platteland kan hier zeker toe bijdragen. Op een groot aantal plaatsen op het Vlaamse platteland is de capaciteit van het distributienet voldoende groot om de meerderheid van de geproduceerde elektriciteit op het net te zetten. Er zijn grote dakoppervlaktes beschikbaar op landbouwbedrijven. De mogelijkheden voor het plaatsen van zonnepanelen zouden hier juist benut en gesteund in plaats van ontmoedigd moeten worden.” ■

Diane Schoonhoven

Adviseur Klimaat, Energie en Duurzaamheid
diane.schoonhoven@boerenbond.be

Klimaatboekhouding

De Vlaamse land- en tuinbouw produceert de nodige elektriciteit met behulp van hernieuwbare energiebronnen.

Wij weten uit sectoreigen duurzaamheidsprogramma's dat 30% van de melkveebedrijven en 38% van de tuinbouwbedrijven eigen duurzame energie produceren, naast de elektriciteit die in de glastuinbouw met behulp van wkk's wordt aangemaakt.

Omdat rond hernieuwbare energie geen centrale gegevens beschikbaar zijn over welke sector hoeveel van deze energie produceert, wordt een groot gedeelte van de productie van land- en tuinbouw niet op de rekening van onze sector gezet maar komt het ten gunste van de elektriciteitssector. Voor Boerenbond is het nochtans evident dat het energieverbruik van de land- en tuinbouwsector in de klimaatboekhouding zou worden gecorrigeerd met de hoeveelheid hernieuwbare energie die de sector weliswaar produceert maar niet zelf gebruikt. Zo is Boerenbond ook vragende partij om in de Vlaamse klimaatboekhouding het gebruik van aardgas in een wkk te corrigeren voor de elektriciteit die wordt geproduceerd maar niet zelf wordt benut.

“Klimaatboekhouding moet de inspanningen van onze sector correct opnemen.”